

15 Konsekvenser av utredningens förslag

15.1 Inledning

En utredning ska enligt kommittéförordningen (1998:1474) redovisa vilka konsekvenser utredningens förslag kan få för staten, kommuner, landsting, berörda företag eller andra enskilda. Om betänkandet innehåller förslag till nya och ändrade regler ska konsekvenserna anges på ett sätt som överensstämmer med bestämmelserna i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Därutöver ska utredningen enligt kommittédirektivet redovisa de ekonomiska konsekvenser förslagen medför för dammägare och berörda myndigheter samt lämna förslag på finansiering om sådan krävs.

15.2 Övergripande om utredningens uppdrag

Om ett dammbrott inträffar kan det medföra konsekvenser av olika art och omfattning för samhället och omgivningen samt människors liv och hälsa. Brister någon av de större dammarna i landet kan konsekvenserna bli mycket allvarliga. Dessa konsekvenser kan uppkomma direkt av det utströmmande vattnet eller som en följd av andra skador, såsom ras och skred omfattande byggnader, vägar och järnvägar. Skador på vägar, järnvägar, el-, tele-, vatten- och avloppssystem kan ge allvarliga störningar i samhällsviktiga funktioner. I vissa fall kan dammbrott leda till omfattande och långvarig utslagning av infrastruktur längs en hel älvdal. Det kan även avse avbrott i elförsörjningen i stora delar av landet.

Miljöskador av olika slag kan också uppkomma. Det kan vara dels miljöskador till följd av att vattnet orsakar utströmning eller urlakning av miljöfarliga ämnen, dels direkta skador på värdefull

naturmiljö. Även värdefulla kulturmiljöer kan skadas av ett dammbrott.

För majoriteten av Sveriges cirka 10 000 dammar skulle ett dammbrott enbart få mindre konsekvenser. För drygt 500 av dammarna skulle ett dammbrott däremot kunna medföra betydande nationella, regionala eller lokala konsekvenser. För drygt tjugo dammar skulle ett dammbrott innebära en svår påfrestning för samhället under lång tid.

Dammar utgör en vattenanläggning enligt MB. Tillståndsprovning, tillsyn m.m. avseende dammar regleras därför i MB. Dammar omfattas också av MB:s mer generella bestämmelser om bl.a. vidtagande av skyddsåtgärder och försiktighetsmått. Däremot finns det inga särskilda dammsäkerhetsbestämmelser vare sig i MB eller annat regelverk. För gruvdammar finns sedan 2008 utvinningsavfallsförordningen som innehåller bestämmelser om säkerhet vid vissa i förordningen angivna anläggningar. Förordningen är en följd av implementeringen av EG-direktivet om hantering av avfall från utvinningsindustrin (2006/21/EG).

Utredningens övergripande uppdrag avser att lämna förslag till ett förtydligat regelverk för dammsäkerhet som komplement till de övergripande bestämmelser som finns i bl.a. MB. Regelverket ska stödja en utveckling av dammsäkerhetsarbetet hos dammägarna, en samordnad beredskap för dammbrott, samt en stärkt tillsyn av dammsäkerheten, särskilt avseende de dammar som i händelse av dammbrott förutom fara för många människors liv och hälsa, skulle kunna förorsaka allvarliga störningar i samhällsviktiga verksamheter. Bl.a. ska utredningen lämna förslag till utformning av ett obligatoriskt klassificeringssystem för dammar utifrån de konsekvenser som ett dammbrott skulle kunna orsaka. Utifrån klassificeringssystemet ska utredningen lämna förslag till lagstiftning och andra åtgärder som krävs för att möjliggöra en strukturerad rapportering från dammägare till tillsynsmyndigheterna samt preciserade krav på ägarnas rutiner för egenkontroll.

I dag är länsstyrelsen tillsynsmyndighet i fråga om dammsäkerhet enligt MB. För att vägleda länsstyrelserna i sin tillsyn har Svenska kraftnät ansvar såsom tillsynsvägladande myndighet. Svenska kraftnät har även ansvar för att främja dammsäkerheten i stort i landet. Utredningen har haft i uppdrag att utreda om såväl tillsynen som tillsynsvägledningen för dammsäkerhet och åtgärder för att främja dammsäkerheten i landet sker i tillräcklig omfattning

och genom lämplig organisation eller om den bör inordnas i någon annan myndighets organisation.

Tillsynen över dammars säkerhet har hittills varit begränsad. Syftet med utredningens förslag är att staten genom tillsynsmyndigheten ska få en bättre insyn i säkerheten vid landets dammar. Ett tydligare regelverk om hur dammägarna ska arbeta med sin egenkontroll av säkerheten medför även att såväl ägaren som tillsynsmyndigheten kan upptäcka eventuella brister både på anläggningen men också inom organisationen.

15.3 Förslag om klassificeringssystem

Förslag

Utredningen föreslår att det i MB införs en skyldighet att klassificera dammar efter de konsekvenser ett dammbrott skulle kunna orsaka. En författningsreglerad dammsäkerhetsklassificering är en förutsättning för att kunna ställa differentierade krav på verksamhetsutövarnas egenkontroll utifrån dammars konsekvenser i händelse av ett haveri. Klassificeringen ger också en möjlighet att differentiera tillsynens omfattning utifrån dammsäkerhetsklass.

Klassificeringssystemet föreslås innehålla tre dammsäkerhetsklasser, A, B och C, där dammsäkerhetsklass A skulle ge störst konsekvenser för samhället. En damm där dammbrott inte bedöms ha mer än små lokala konsekvenser ska inte klassificeras utan utgör en Övrig damm.

Med konsekvenser på omgivningen avses bl.a.:

- Förlust av människoliv
- Förstörelse av kulturmiljö och byggnader
- Förstörelse av eller störningar på samhällsviktiga funktioner och infrastruktur såsom elförsörjningen, dammanläggningar, vatten- och avloppsanläggningar, broar, vägar, järnvägar, telekommunikation etc.
- Miljöskada
- Ekonomisk skada

För att identifiera de dammar som ska klassificeras ska ägaren upprätta en konsekvensutredning. I konsekvensutredningen ska ägaren

bedöma vilka konsekvenser ett dammbrott kan medföra samt omfattningen av dessa. Ägare av dammar som vid ett dammbrott kan frisläppa med än 50 000 m³ omfattas av kravet på konsekvensutredning. Även sådana dammar som vid ett dammbrott skulle frisläppa mer än 10 000 kubikmeter men mindre än 50 000 m³ och där allvarlig miljöskada eller skador på bebyggelse och samhällsviktig infrastruktur kan uppkomma ska omfattas av kravet på konsekvensutredning.

Efter det att dammägaren upprättat en konsekvensutredning ska denna tillsammans med ett förslag om dammsäkerhetsklass lämnas till den tillsynsmyndighet i det län där dammen är belägen. Tillsynsmyndigheten fattar därefter beslut om dammsäkerhetsklass. Beslutet kan endast överklagas av ägaren till dammen som beslutet avser.

Utredningen föreslår att länsstyrelsens arbete med klassificering ska finansieras av anslaget till Svenska kraftnät för finansieringen av tillsynsvägledningen för dammsäkerhet. Arbetet uppskattas pågå under tre år. Svenska kraftnät fördelar pengarna till länsstyrelserna efter en fördelningsnyckel baserad på antal dammanläggningar som ska omfattas av kravet på konsekvensutredning i respektive län. Kostnaden har uppskattats till fyra miljoner kr.

Utredningen föreslår att Svenska kraftnät bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om konsekvensutredningarnas omfattning och innehåll.

Berörda företag

Det finns inget aktuellt dammregister i Sverige vilket försvårar uppskattningen av antalet anläggningar som kommer att beröras av kravet på konsekvensutredning och klassificering. Ägare av dammar som vid ett dammbrott kan frisläppa med än 50 000 m³ omfattas av kravet på konsekvensutredning. Utredningen bedömer att antalet dammanläggningar som vid dammbrott kan frisläppa en vattenvolym större än 50 000 m³ är omkring tusen stycken. Bedömningen baseras på SMHI:s dammregister samt Svenska kraftnäts sammanställning av årsrapportering från dammägare till länsstyrelser.

Dammar med en magasinsvolym på mer än 50 000 m³ uppgår enligt SMHI:s dammregister till 730. Av dessa 730 dammar ägs cirka 530 av små och stora företag, cirka 100 av privatpersoner och

föreningar samt cirka 100 av kommuner. Dammregistret innehåller för närvarande gamla uppgifter och är under uppbyggnad.

Även sådana dammar som vid ett dammbrott skulle frisläppa mer än 10 000 m³ men mindre än 50 000 m³ och där allvarlig miljöskada eller skador på bebyggelse och samhällsviktig infrastruktur kan uppkomma ska omfattas av kravet på konsekvensutredning. Utredningen har inte kunnat hitta underlag för att bedöma hur många sådana dammar som finns i Sverige. Det har därför inte varit möjligt att avgöra hur många företag som skulle beröras.

Vad gäller antal företag som skulle beröras av kravet på klassificering har utredningen utgått från följande underlag. Branschen har redan i dag ett system för konsekvensklassificering inom ramen för branschens riktlinjer, RIDAS respektive GruvRIDAS. Dammar klassificeras efter dess konsekvenser vid dammbrott. Konsekvensklasserna är i RIDAS (2012) 1+, 1 och 2. Utredningen bedömer att de dammar som ges konsekvensklass 1+, 1 och 2 kommer att överensstämma i stort med utredningens föreslagna dammsäkerhetsklasser A–C. Antalet dammanläggningar med dammar i konsekvensklass 1+, 1 och 2 (1A, 1B och 2 enligt RIDAS 2008) uppgår i dag till drygt 500. Dessa 500 dammanläggningar ägs av cirka 70 företag varav de flesta är medlemmar i branschorganisationerna Svensk Energi och SveMin. Av de drygt 500 dammanläggningarna ägs cirka 350 av en handfull stora vattenkraftproducenter, se tabell 15.1. Cirka 40 dammägare äger enbart en eller ett fåtal dammanläggningar av de 500. Däremellan finns ett 20-tal medelstora företag som äger något fler anläggningar.

Dammarna i de drygt 500 dammanläggningar har konsekvensklassificerats av ägarna enligt branschorganisationernas riktlinjer. Det redan framtagna underlaget för konsekvensklassificeringen enligt RIDAS och GruvRIDAS kan utgöra underlag för konsekvensutredningen och tillsynsmyndighetens beslut om dammsäkerhetsklass.

Tabell 15.1 Fördelning av dammanläggningar på ägare och verksamhet

Verksamhet	Antal ägare	Dammanläggningar i 1A	Dammanläggningar i 1B	Dammanläggningar i 2	Totalt antal dammanläggningar
Stora ägare - vattenkraft och vattenreglering	6	74	103	174	351
Mindre ägare - vattenkraft och vattenreglering	56	6	17	109	132
Gruvindustrin	6	6	10	8	24
Slussar, invallningar, kanaler	2	0	3	0	3
Summa	70	86	133	291	510

Källa: Svenska kraftnät.

Konsekvenser

Konsekvenser för berörda företag

Förslaget om konsekvensutredning innebär att ägarna till berörda anläggningar ska ta fram en konsekvensutredning som beskriver de konsekvenser ett haveri vid anläggningen kan medföra. Konsekvenserna av dammbrott samt omfattningen av ägarnas befintliga utredningar av konsekvenser varierar stort. Tidsåtgången och de administrativa kostnaderna för upprättande av konsekvensutredningen kommer därför att variera.

De dammsäkerhetsklasser som utredningen föreslår överensstämmer i stort med de konsekvensklasser som anges i branschens riktlinjer RIDAS 1+, 1 och 2 respektive GruvRIDAS 1A, 1B och 2. För de ägare som redan har klassificerat sina dammar enligt RIDAS och GruvRIDAS bedömer utredningen att förslaget om dammsäkerhetsklass inte kommer att medföra några större administrativa åtgärder eller kostnader.

Utredningen har uppskattat att kostnaden för att upprätta en konsekvensutredning kan uppgå till 4 000–16 000 kr per anläggning

om ägaren har genomfört konsekvensklassificering enligt branschriktlinjerna RIDAS och GruvRIDAS. De ägare som har fler anläggningar kan enligt utredningen uppnå s.k. stordriftsfördelar. Ju fler konsekvensutredningar som behöver upprättas desto mer effektivt kan de genomföras. För de större dammägarna kan den sammanlagda kostnaden för att ställa samman konsekvensutredningarna uppgå till 0,2–0,8 miljoner kr per företag, för de mindre ägarna som bara har en eller ett fåtal anläggningar uppgår kostnaderna till mindre än 10 000 kr.

Tabell 15.2 Uppskattad tidsåtgång och kostnader för upprättande av konsekvensutredningar

	Anl. i dammsäkerhetsklass A	Anl. i dammsäkerhetsklass B	Anl. i dammsäkerhetsklass C	Övriga dammar/anläggningar	Alla
Tidsåtgång per dammanläggning för att upprätta konsekvensutredning	2 dagar	1 dag	0,5 dag	0,5 dag	-
Kostnad ¹ per dammanläggning för att upprätta konsekvensutredning	16 000 kr	8 000 kr	4 000 kr	4 000 kr	-
Antal dammanläggningar	25	200	300	Ca 500	Ca 1 000
Tidsåtgång för att upprätta konsekvensutredning	0,2 åa ²	0,9 åa	0,7 åa	1,1 åa	3,0 åa
Kostnad för att upprätta konsekvensutredning	0,4 milj. kr	1,6 milj. kr	1,2 milj. kr	2,0 milj. kr	5,2 milj. kr

¹ 1 000 kr/timme

² årsarbetskraft (220 dagar/år, 8 timmar/dag)

För de dammanläggningar där konsekvenserna inte tidigare har utretts kan, utöver själva upprättandet av konsekvensutredningen, bedömningar eller beräkningar avseende översvämmade områden och skadeobjekt behöva göras. Om flodvågsberäkningar och identifiering av skadeobjekt behöver göras kan en konsult anlitas av dammägaren för att göra detta. Flodvågsberäkningar och identifiering av skadeobjekt som finns i översvämningsområdet kan kosta

från några tusen kronor till några hundratusentals kronor beroende på omfattning och detaljeringsgrad.

Utredningen uppskattar att det främst är dammanläggningar med mindre konsekvenser i händelser av dammbrott där konsekvenserna inte tidigare har utretts. För de flesta av dessa dammanläggningar räcker det att göra en bedömning av översvämmade områden och skadeobjekt. Utredningen bedömer att det endast är få ägare som kommer att behöva göra nya flodvågsberäkningar för att klassificera sin dammanläggning.

Den sammanlagda kostnaden för att upprätta konsekvensutredningar för tusen dammanläggningar uppskattas till 5,2 miljoner kr. Vid uträkningen av summan har det beaktats att det för den större delen av anläggningarna finns ett underlag för konsekvensutredningen.

Konsekvenser för länsstyrelsen

Förslaget innebär att länsstyrelsen under en begränsad period kommer att behöva fatta ett stort antal klassificeringsbeslut. Efter det att den initiala prövningen är utförd kommer endast beslut att behöva fattas vid nyanläggning eller om klassificeringsbeslutet behöver omprövas.

Utredningen uppskattar att tidsåtgången för länsstyrelsen att granska konsekvensutredningarna och därefter fatta beslut uppgår till 0,5–1 dag per anläggning beroende på konsekvensutredningarnas omfattning. För en hantering av 1 000 dammanläggningar kommer det hos länsstyrelsen krävas 2,8 årsarbetskrafter. Tidsåtgången för varje länsstyrelse beror på antalet dammanläggningar i länet.

Tabell 15.3 Uppskattad tidsåtgång och kostnader för länsstyrelsens beslut om klass

	Anl. i dammsäkerhetsklass A	Anl. i dammsäkerhetsklass B	Anl. i dammsäkerhetsklass C	Övriga dammar/anläggningar	Alla
Tidsåtgång per dammanläggning för att besluta om klass	1 dag	1 dag	0,5 dag	0,5 dag	-
Kostnad ¹ per dammanläggning för att besluta om klass	6 400 kr	6 400 kr	3 200 kr	3 200 kr	-
Antal dammanläggningar	25	200	300	Ca 500	Ca 1 000
Tidsåtgång för att besluta om klass	0,1 åa ²	0,9 åa	0,7 åa	1,1 åa	2,8 åa
Kostnad för att besluta om klass	0,2 milj. kr	1,3 milj. kr	1,0 milj. kr	1,6 milj. kr	4,0 milj. kr

¹ 800 kr/timme

² årsarbetskraft (220 dagar/år, 8 timmar/dag)

Ett riktat anslag under den period som klassificeringen pågår möjliggör en kompetensuppbyggnad på länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kommer även tillsammans med Svenska kraftnät att behöva utföra informationsinsatser riktade mot berörda dammägare.

Konsekvenser för Svenska kraftnät

Svenska kraftnät meddelar föreskrifter inom ramen för sitt utökade uppdrag. Kostnaderna för det anges i avsnitt 15.5.

15.4 Förslag om rutiner för egenkontroll och dammsäkerhetsrapportering

Förslag

Rutiner för egenkontroll

Det finns redan i dag bestämmelser om egenkontroll i MB och egenkontrollförordningen. Bestämmelserna är emellertid allmänt hållna. Utredningen föreslår att rutiner för och dokumentation av egenkontroll preciseras för de anläggningar som klassificeras i dammsäkerhetsklass A–C. Utredningen uppskattar att det är drygt 500 dammanläggningar som kommer att omfattas av klassificeringssystemet. Som redan nämnts ägs dessa 500 dammanläggningar av cirka 70 företag. Cirka 350 av dammanläggningarna ägs av sex stora vattenkraftprocucenter. Cirka 40 av dammägarna äger enbart en eller ett fåtal dammanläggningar. Däremellan finns ett 20-tal medelstora företag som äger något fler anläggningar.

Utredningen föreslår att en ägare ska upprätta och följa ett säkerhetsledningssystem som beskriver strukturer, ansvarsområden och rutiner, med lämpliga resurser och tillgängliga tekniska lösningar. Syftet med säkerhetsledningssystemet är att det ska hjälpa verksamhetsutövaren att bygga upp och förvalta kunskap om dammen samt vara ett stöd till ett systematiskt dammsäkerhetsarbete. På samma sätt blir det klarare för tillsynsmyndigheten vilka krav som ska ställas på verksamhetsutövaren.

Vidare föreslår utredningen att ägare av en dammanläggning i dammsäkerhetsklass A–C ska utföra periodiska helhetsbedömningar av dammanläggningens säkerhet. Bedömningen ska utföras vart tionde år eller oftare om särskilda skäl föreligger.

Svenska kraftnät ska bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i samt omfattning och dokumentation av säkerhetsledningssystem och helhetsbedömningarna.

Årsrapportering

Utredningen föreslår även att det införs krav på årlig dammsäkerhetsrapportering för samtliga dammar som klassificerats i dammsäkerhetsklass A–C. Omfattningen och det exakta innehållet i rapporteringen ska enligt utredningens förslag differentieras utifrån dammsäkerhetsklass och meddelas genom föreskrifter utfärdade av

Svenska kraftnät. Den årliga dammsäkerhetsrapporteringen från verksamhetsutövaren till tillsynsmyndigheten föreslås omfatta basrapportering på företagsnivå respektive anläggningsnivå samt i förekommande fall fördjupad dammsäkerhetsrapportering med frekvens anpassad till dammsäkerhetsklassen. För dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A föreslår utredningen att fördjupad rapportering görs årligen.

Basrapporteringen ska bl.a. innehålla en beskrivning av under året genomförd tillståndskontroll av anläggningen och identifierade brister. Driftstörningar och andra händelser ska beskrivas samt under året genomförda och planerade förändringar på anläggningen. I den fördjupade årsrapporteringen ska mer djupgående beskrivningar av ovanstående göras och genomförda förändringar i säkerhetsledningssystem, organisation m.m. redovisas. Den ska även innehålla en bedömning av anläggningens säkerhet.

Rapporteringen ska göras i en webbaserad dammsäkerhetsdatabas som utredningen föreslår att Svenska kraftnät ges i uppdrag att utreda formerna för, utveckla och administrera.

Utredningen föreslår även att länsstyrelsen ska kunna besluta om miljö sanktionsavgift för det fall ägaren underlåter att lämna in en dammsäkerhetsrapport inom stadgad tid. Utredningen föreslår att miljö sanktionsavgift för dammar i dammsäkerhetsklass A sätts till 2 000 kr och för dammar i dammsäkerhetsklass B och C till 1 000 kr.

Genom den föreslagna utökade rapporteringen får tillsynsmyndigheten större insyn i verksamhetsutövarnas dammsäkerhetsarbete vilket utgör en grund för tillsynen.

Svenska kraftnät ska bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i samt omfattning och dokumentation av årsrapporteringen.

Konsekvenser

Konsekvenser för berörda företag avseende rutiner för egenkontroll

Utredningen anser att förslaget avseende rutiner för egenkontroll inte innebär mer långtgående krav än i dag. En stor del av det som förslaget avser utförs redan i dag av ägarna. Det innebär att det nya regelverket i praktiken inte medför någon större ökning av tidsåtgång eller administrativa kostnader. Att upprätta rutiner för samt genomföra och dokumentera egenkontrollåtgärderna innebär ett

ständigt pågående arbete för vilket det är svårt att uppskatta kostnader för.

Tydligare och mer sammanhållna regler är en fördel för företagen. Det ger ägarna en större förutsägbarhet vad gäller de krav tillsynsmyndigheten kan ställa. Genom att veta vilken information tillsynsmyndigheten kommer att efterfråga kan ägaren fokusera på att ha det tillgängligt.

Tydliga regler ger även förutsättningar för att bestämmelserna kommer att tillämpas på samma sätt över hela landet. Det är positivt för konkurrensen att berörda ägare behandlas lika oavsett vilket län verksamheten bedrivs i.

Den dokumentation som kommer att behöva tas fram inom ramen för de föreslagna egenkontrollåtgärderna kan även användas som underlag för krav enligt annan lagstiftning, se avsnitt 9.7.

Konsekvenser för berörda företag avseende årsrapportering

Som redan nämnts uppskattar utredningen att det är cirka 70 företag som berörs av kravet på årsrapportering. Tidsåtgången för den årliga dammsäkerhetsrapporten beräknas uppgå till 0,5–1 dag per anläggning. För den fördjupade dammsäkerhetsrapporten som ska utföras för dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A beräknas tidsåtgången bli fem arbetsdagar per anläggning.

Tabell 15.4 Företagens årliga administrativa kostnader för årsrapportering

	Anl. i dammsäkerhetsklass A	Anl. i dammsäkerhetsklass B	Anl. i dammsäkerhetsklass C	Totalt
Tidsåtgång per dammanläggning för rapportering	5 dagar	1 dag	0,5 dagar	-
Kostnad per dammanläggning för rapportering ¹	40 000 kr	8 000 kr	4 000 kr	-
Antal dammanläggningar per klass	25	200	300	525
Tidsåtgång för rapportering	0,6 åa ²	0,9 åa	0,7 åa	2,2 åa
Kostnad för rapportering	1,0 milj. kr	1,6 milj. kr	1,2 milj. kr	3,8 milj. kr

¹ 1 000 kr/timme.

² Årsarbetskraft (220 dagar/år, 8 timmar/dag).

Kostnaderna per dammägare för att upprätta årsrapporteringen beror på antalet dammanläggningar och de ingående dammarnas dammsäkerhetsklass. För de stora vattenkraftsproducenterna uppskattas den årliga administrativa kostnaden till mellan 0,2–0,9 miljoner kr per företag. För de mindre dammägarna som äger en eller några få dammanläggningar i dammsäkerhetsklass C uppskattas den årliga administrativa kostnaden till mindre än 10 000 kr. Total administrativ kostnad för den årliga rapporteringen för alla dammanläggningar i konsekvensklass A, B och C uppskattas till 3,8 miljoner kr.

I och med förslaget om den webbaserade dammsäkerhetsdatabasen kommer rapporteringen underlättas avsevärt. För ägare med dammanläggningar i många län blir administrationen enkel genom möjligheten att rapportera alla anläggningar samlat på ett ställe. Det kommer att hålla administrationen och kostnaderna nere.

Underlåtenhet att lämna in en dammsäkerhetsrapport i tid kan medföra en kostnad för miljöskattavgift.

Konsekvenser för Svenska kraftnät

Svenska kraftnät meddelar föreskrifter inom ramen för sitt utökade uppdrag. Kostnaderna för det anges i avsnitt 15.5.

15.5 Förslag om förstärkt dammsäkerhetstillsyn

Förslag

Länsstyrelserna ska bedriva den operativa dammsäkerhetstillsynen

Utredningen föreslår att tillsynen över dammsäkerhet ska ligga kvar på länsstyrelsen på samma sätt som i dag. Utredningen anser dock att dammsäkerhetstillsynen såsom den utövats hittills inte har varit tillfredsställande. För att uppnå en effektivare och mer likriktad tillsyn krävs att tillsynen utförs av handläggare med dammsäkerhetskompetens och enligt en utarbetad tillsynsrutin. Utredningen föreslår även att en särskild tidrapporteringskod för tillsyn av dammsäkerhet införs. I och med att en sådan kod finns tillgänglig möjliggörs planering och uppföljning av dammsäkerhet som ett eget tillsynsområde.

Dammsäkerhetstillsynen avseende anläggningar i dammsäkerhetsklass A–C ska bedrivas av dammsäkerhetshandläggare med dammsäkerhetskompetens i de län som har dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A. I län utan dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A bedrivs dammsäkerhetstillsynen av vattenhandläggare.

Utredningen menar att det är lämpligt att bygga upp dammsäkerhetskompetens på de länsstyrelser som har tillsynsansvar för dammarna som skulle innebära särskilt stora konsekvenser i händelse av ett dammbrott, dvs. dammar i dammsäkerhetsklass A. Dessa län är Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Dalarna, Värmland och Västra Götaland. Dessa län har dessutom relativt sett många dammar i dammsäkerhetsklass B och C inom sina geografiska områden vilket möjliggör för minst en dammsäkerhetshandläggare per länsstyrelse att arbeta med dammsäkerhetsfrågor på heltid. Utredningen förordar att dammsäkerhetshandläggarna vid dessa länsstyrelser samverkar inom ett handläggarnätverk för dammsäkerhet och att deras dammsäkerhetskompetens stärks för att ha kvar lokalkunskapen men också arbeta gemensamt med utveckling av tillsynsmetoder m.m. Även krisberedskapshandläggarna i de berörda länen samt dammsäkerhetshandläggarna på Svenska kraftnät föreslås ingå i nätverket. Detta anser utredningen dessutom främjar samverkan mellan dammsäkerhetshandläggare och krisberedskapshandläggare inom länet.

Förstärkt dammsäkerhetstillsyn

Den mer omfattande dammsäkerhetstillsynen kommer att omfatta anläggningar i dammsäkerhetsklass A–C. Antalet dammanläggningar i dessa klasser beräknas uppgå till drygt 500.

Utredningen föreslår att dammsäkerhetstillsynen ska genomföras enligt tydliga rutiner och följas upp. Tillsynen ska utgå från årsrapporteringen. Tiden för länsstyrelsen att planera tillsynen, granska och analysera den årliga dammsäkerhetsrapporteringen, utföra tillsynsbesök och återkoppla till ägaren beräknas uppgå till 0,2–3 veckor per anläggning och år. Tidsåtgången antas variera beroende på vilken dammsäkerhetsklass anläggningen i fråga har.

Tabell 15.5 Länsstyrelsernas årliga administrativa kostnader för tillsyn

	Anl. i dammsäkerhetsklass A	Anl. i dammsäkerhetsklass B	Anl. i dammsäkerhetsklass C	Totalt
Tillsynstid per dammanläggning	15 dagar	5 dagar	1 dag	-
Kostnad för tillsyn per dammanläggning ¹	96 000 kr	32 000 kr	6 400 kr	-
Antal dammanläggningar per klass	25	200	300	525
Tidsåtgång för tillsyn	1,7 åa ²	4,5 åa	1,4 åa	7,6 åa
Kostnad för tillsyn	2,4 milj. kr	6,4 milj. kr	1,9 milj. kr	10,7 milj. kr

¹ 800 kr/timme

² årsarbetskraft (220 dagar/år, 8 timmar/dag)

Tidsåtgång för länsstyrelserna beror på antal dammanläggningar i länet och ingående dammars dammsäkerhetsklass. Utredningen har uppskattat tid utifrån antalet dammanläggningar i Svenska kraftnäts sammanställning av årsrapporteringen för 2010. För de län som utredningen tror kommer att ha dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A som också har relativt många dammanläggningar med dammar i övriga klasser är tillsynstiden större än för övriga län, cirka 0,5–1 årsarbetskraft per länsstyrelse. Totalt uppskattas länsstyrelsens planerbara tid för dammsäkerhetstillsyn till cirka 7–7,5 årsarbetskrafter beroende på antal dammar som beslutas tillhöra dammsäkerhetsklass A, B och C. Utöver den planerbara tillsynen uppkommer händelsestyrd tillsyn. Utredningen bedömer att den sammanlagda tillsynen för dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A–C i hela landet bör uppgå till nio årsarbetskrafter.

Tabell 15.6 Uppskattad tid för planerbar dammsäkerhetstillsyn per länsstyrelse

Länsstyrelse	Uppskattat antal dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A, B och C	Län med dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A	Årsarbetskraft
Norrboten	24	Ja	0,8
Västerbotten	50,5	Ja	1,0
Västernorrland	42,5	Ja	0,6
Jämtland	65	Ja	1,0
Dalarna	68	Ja	0,8
Gävleborg	36		0,2
Värmland	58	Ja	0,8
Örebro	50,5		0,3
Västmanland	3		0,1
Uppsala	7		0,1
Stockholm	0		0,0
Södermanland	0		0,0
Västra Götaland	32,5	Ja	0,5
Östergötland	14		0,1
Jönköping	5		0,1
Halland	15		0,1
Kronoberg	20		0,2
Kalmar	5		0,0
Gotland	0		0,0
Blekinge	4		0,0
Skåne	10		0,1
Alla	510		6,9

Finansiering av dammsäkerhetstillsynen

Med anledning av utredningens ovanstående förslag kommer såsom redan nämnts ytterligare rekrytering behöva ske till länsstyrelsen. För att finansiera den mer omfattande dammsäkerhetstillsynen har utredningen föreslagit att ägare av anläggningar i dammsäkerhetsklass A–C ska betala en fast årlig tillsynsavgift. Avgiften ska utformas som en schablonavgift och motsvara den tillsyn som länsstyrelsen utför.

De årliga schablonavgifterna för dammsäkerhetstillsynen uppskattas i tabell 14.2 till 96 000 kr för dammanläggningar i damm-

säkerhetsklass A, 32 000 kr för dammanläggningar i dammsäkerhetsklass B samt 6 400 kr för dammanläggningar i dammsäkerhetsklass C. Schablonavgifterna beräknas utifrån uppskattat tid för tillsyn per dammanläggning.

Tillsynen ska följas upp på så sätt att man kan stämma av att utförd tillsyn motsvarar den avgift som betalas.

Det finns en möjlighet att debitera tillsynen med timavgifter, men det görs sällan. En avgift på 800 kr per timme för utförd tillsyn kan debiteras.

Konsekvenser

Konsekvenser för berörda företag

En fast årlig avgift för dammsäkerhetstillsyn innebär att företagen påförs en kostnad. Förslaget ligger i linje med den centrala principen inom miljörätten om att förorenaren ska betala. En fast årlig avgift innebär även en större förutsägbarhet för ägaren och mindre administrationskostnader.

För de större vattenkraftproducenterna uppskattas den årliga kostnaden för dammsäkerhetstillsyn uppgå till 0,8–2,6 miljoner kr. För de mindre dammägarna uppskattas den årliga tillsynsavgiften uppgå till 6 400–40 000 kr, beroende på antal dammanläggningar och de ingående dammarnas dammsäkerhetsklass.

Konsekvenser för länsstyrelsen

Schablonavgifterna för finansiering av tillsynen gör att länsstyrelserna kan utveckla sin kompetens inom dammsäkerhet genom både vidareutbildning och anställning av ny personal. Det är lättare att administrera en fast årlig avgift än en timavgift. Det innebär att avgiften kommer att debiteras i större utsträckning än hittills.

Administration av miljö sanktionsavgift innebär en kostnad för länsstyrelsen. Det är dock ingen ny uppgift för länsstyrelsen varför nya rutiner inte behöver utarbetas.

15.6 Förslag om tillsynsvägledning

Förslag

Förstärkt tillsynsvägledning

Utredningen föreslår att Svenska kraftnät som central myndighetsfunktion för dammsäkerhet även fortsättningsvis ska utföra de tillsynsvägledande och främjande arbetsuppgifterna som Svenska kraftnät utför i dag i fråga om dammsäkerhet.

Utredningen föreslår att instruktionen för Svenska kraftnät kompletteras med ett antal arbetsuppgifter. Utredningen pekar på arbetsinsatser som den centrala myndighetsfunktionen bör utveckla inom befintligt regelverk, såsom:

- Samverkan med länsstyrelser för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete
- Utökad uppföljning av genomförd tillsyn
- Utökad kompetensutveckling för länsstyrelserna
- Erfarenhetspridning av inträffade händelser

Syftet med att Svenska kraftnät ges ett utökad uppdrag är att ge staten bättre insyn i dammsäkerhetsarbetet i landet samt att dammsäkerhetstillsynen i landet ska bli mer effektiv och likvärdig. I samband med att regelverket för dammsäkerhet träder i kraft bör Svenska kraftnät bemyndigas att meddela föreskrifter avseende verksamhetsutövares säkerhetsledningssystem, helhetsbedömningar och rapportering.

System för dammsäkerhetsrapportering

Utredningen föreslår dessutom att Svenska kraftnät ges ett uppdrag att utreda formerna för, samt utveckla och administrera ett system för dammsäkerhetsrapportering. Syftet med ett system för dammsäkerhetsrapportering är att underlätta och effektivisera dels årsrapporteringen för dammägarna, dels uppföljningen och granskningen för länsstyrelserna, men även Svenska kraftnäts nationella uppföljning.

Finansiering av tillsynsvägledning och främjande av dammsäkerhet

Svenska kraftnäts uppgift att tillsynsvägleda och främja i frågor om dammsäkerhet har hittills finansierats i sin helhet av elberedskapsmedel. Anslaget erhåller Svenska kraftnät i egenskap av elberedskapsmyndighet för att finansiera elberedskapsåtgärder enligt elberedskapslagen samt den egna myndighetens verksamhet.

Utredningen föreslår att tillsynsvägledningen i stället ska finansieras genom anslag för tillsynsvägledning enligt MB. Däremot kan övriga kostnader som avser främjande även fortsättningsvis finansieras genom elberedskapsmedel.

Uppgiften Svenska kraftnät har inom dammsäkerhetsområdet har under senare år skötts av två till tre personer. Kostnaden för 2010 uppgick till cirka 15,5 Mkr, se tabell 14.3. Utredningen föreslår att tillsynsvägledningen ska bli mer omfattande, se avsnitt 11.4. Det kommer att innebära ökade kostnader. Utredningen uppskattar att den totala kostnaden för Svenska kraftnäts dammsäkerhetsverksamhet bör uppgå till 20–22 miljoner kr fördelat på tillsynsvägledning och främjande med hälften vardera. Det nya anslaget för tillsynsvägledning bör således uppgå till cirka 10 miljoner kr. Finansiering av främjande av dammsäkerhet ska ske genom elberedskapsanslaget, till en kostnad av 10–12 miljoner kr.

Konsekvenser*Konsekvenser för staten*

Finansiering av tillsynsvägledningen genom ramanslag till Svenska kraftnät innebär en ny kostnad för staten.

Konsekvenser för Svenska kraftnät

Att Svenska kraftnäts uppdrag avseende dammsäkerhet utökas medför att den totala arbetsbördan för dammsäkerhetsfrågorna uppskattats till sex årsarbetskrafter. Det innebär att Svenska kraftnät måste anställa personal.

15.7 Förstärkt beredskap för dammbrott

Samordnad beredskapsplanering för dammbrott utvecklas vidare

Utredningen föreslår inte någon författningsändring utan bedömer att det redan framgår av befintlig reglering att det är länsstyrelsen som har ansvaret att utveckla och samordna beredskapen för dammbrott inom länet. Utredningen understryker vikten av att såväl kommun som länsstyrelse ska planera räddningstjänsten på ett sådant sätt att ett eventuellt dammhaveri kan hanteras på ett effektivt sätt. Dammägarens deltagande i en sådan planering är enligt utredningen en förutsättning för att planeringen ska fungera.

Däremot bedömer utredningen att det behövs mer vägledning om hur beredskapsplaneringen bör ske för dammbrott och att det tas fram goda exempel. Sådan vägledning bör enligt utredning tas fram av MSB i samråd med Svenska kraftnät.

Utredningen anser att den pågående beredskapsutvecklingen längs de större reglerade vattendragen bör fortsätta i enlighet med Svenska kraftnäts övergripande plan för detta, se avsnitt 5.4.4.

De dammägare som är involverade i den samordnade beredskapsplaneringen är de dammägare som har dammar i de stora reglerade vattendragen. Det är de stora vattenkraftproducenterna och vattenregleringsföretagen som äger dammarna.

Genom sin centrala position kan MSB ta initiativ till att årligen samla samtliga älvgrupper för en gemensam träff. Svenska kraftnät bör samverka i planeringen av och medverka vid träffarna.

Varningssystem som komplettering av kommuners beredskap

Utredningen menar att införandet av ett varningssystem längs med de stora reglerade älvarna är en lämplig åtgärd för dammägare att komplettera kommunernas beredskap med. I nuläget saknas varningssystem för att varna allmänheten nedströms en damm om ett dammbrott inträffar. Att upprätta varningssystem är enligt utredningen en åtgärd som kan rädda många liv om ett dammbrott inträffar.

Skyldigheten att komplettera kommunernas beredskap föreligger redan i dag i enlighet 2 kap. 4 § LSO. Det gäller dock endast ägare av de anläggningar vars verksamhet har bedömts farlig enligt angiven bestämmelse. I nuläget omfattas drygt 100 dammanläggningar av bestämmelsen. Det är rimligt att ägare till dessa

dammanläggningar står kostnaden för upprättande och underhåll av varningssystem. Utredningen föreslår däremot inte att skyldigheten att bekosta ett varningssystem ska författningsregleras. De projekt som pågår om varningssystem bör enligt utredningen stödjas, se avsnitt 5.4.4.

Konsekvenser

Konsekvenser för berörda företag

Vad gäller kravet på delaktighet i beredskapsplaneringen är det enligt utredningen ingen ny skyldighet. Däremot innebär det faktum att man genomför beredskapsplanering per vattendrag en omfattande arbetsinsats för berörda ägare. Att arbeta med beredskapsplanering för dammbrott är en ständigt pågående utveckling som därför är svår att kostnadsuppskatta.

Kostnaden för system för varning av allmänheten uppskattas till några miljoner kr per älv för de stora reglerade älvarna. Systemet bör enligt utredningen finansieras av ägare till de dammar som omfattas av bestämmelserna om farlig verksamhet. Antalet sådana dammar och ägarförhållandena skiljer sig åt mellan vattendragen. Det går därför inte att ange en kostnad per ägare.

Konsekvenser för länsstyrelser och kommuner

En mer omfattande beredskapsplanering än i dag kommer att innebära en större arbetsinsats för berörda länsstyrelser och kommuner. Vissa länsstyrelser och kommuner har redan i dag framtagna beredskapsplaner, andra inte. Att arbeta med beredskapsplanering för dammbrott är en ständigt pågående utveckling som därför är svår att kostnadsuppskatta.

Länsstyrelserna bör enligt utredningen verka för att älvgruppernas funktion som forum för samordning och initiering av beredskapsplanering för dammbrott förstärks.

Konsekvenser för MSB och Svenska kraftnät

Att utarbeta vägledning för beredskapsplanering för dammbrott innebär en kostnad för MSB. Om vägledningen tas fram i samråd med Svenska kraftnät innebär det även en kostnad för Svenska kraftnät. Att genomföra nationella årliga älvgruppsträffar innebär också en utökad kostnad för myndigheterna. Kostnaderna bedöms dock inrymmas i myndigheternas ramanslag.

15.8 Skydd och säkerhet

Skyddsobjekt

Utredningen bedömer att det finns ett behov av att tydliggöra vilka dammar som bör utgöra skyddsobjekt enligt skyddslagen. Utredningen anser att staten har ett befogat intresse av att vissa dammanläggningar omfattas av det mer långtgående skyddet som skyddslagen ger. Svenska kraftnäts vägledning bör därför uppdateras och kompletteras.

En dammanläggning i utredningens föreslagna dammsäkerhetsklass A bör vara skyddsobjekt. Dammanläggningar i dammsäkerhetsklass B kan också medföra sådana konsekvenser att det kan motivera ett beslut om skyddsobjekt. I dessa fall kan det dock finnas undantag.

Säkerhetsskyddslagen

Det föreligger även ett behov av att tydliggöra vilka dammar som ska omfattas av kraven i säkerhetsskyddslagen. Utredningen menar att ett dammbrott i en damm i dammsäkerhetsklass A kan ha en sådan påverkan på rikets säkerhet och omgivningen i övrigt att ägarföretagen ska omfattas av säkerhetsskyddslagens krav i aktuella delar.

Svenska kraftnäts befintliga vägledning behöver förtydligas och uppdateras avseende dammar.

Säkerhetsanalys och fysiskt skydd

En förutsättning för att identifiera såväl skyddsvärda anläggningar som skyddsvärda uppgifter är att företagen som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen genomför en säkerhetsanalys. Krav på säkerhetsanalys finns redan i dag i säkerhetsskyddsförordningen.

Det saknas i dag närmare föreskrifter om hur säkerhetsskyddet ska utformas. Säkerhetsskyddslagen anger endast att det ska finnas det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. Utredningen anser att det är lämpligt att vägledning och goda exempel tas fram avseende hur det fysiska skyddet för dammar kan utformas. Sådan vägledning bör tas fram av Svenska kraftnät i samråd med branschen.

Konsekvenser

Konsekvenser för berörda företag

Det är enligt utredningen främst de företag som äger dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A som berörs av skyddslagen och säkerhetsskyddslagen. Vissa företag med dammanläggningar i dammsäkerhetsklass B kan beröras. Det är uppskattningsvis sju företag som har dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A och ytterligare cirka 20 företag som har dammanläggningar i dammsäkerhetsklass B men inte i A. De företag som äger dammanläggningarna i dammsäkerhetsklass A äger också merparten av dammanläggningarna i dammsäkerhetsklass B. Dessa företag bör överväga om dammarna i dammsäkerhetsklass A och B ska vara skyddsobjekt. De ska också göra säkerhetsanalyser enligt säkerhetsskyddslagen. Företagen bör aktivt medverka i samverkansprojekt med Svenska kraftnät i uppbyggandet av vägledningar.

Konsekvenser för Svenska kraftnät

Svenska kraftnät ska enligt utredningen förtydliga, uppdatera och i viss mån ta fram nya vägledningar med avseende på dammar. Utvecklingen bör ske i samverkan med branschen som kan representeras av Svenska Energi.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

11 kap.

2 §

Paragrafen är ny. Innehållet motsvarar tidigare 11 kap. 4 § respektive 2 § 4. Ändringen är endast redaktionell.

3 §

Paragrafen är ny. Redaktionellt delas 11 kap. 2 § 1 in i fem punkter vars innehåll motsvaras av den tidigare lydelsen. Den sjätte och sjunde punkten motsvarar innehållet i 11 kap. 2 § 2 och 3. Åttonde punkten anger endast begreppet markavvattning. Vad som avses med markavvattning anges i 11 kap. 2 §, se författningskommentaren till 11 kap. 2 §.

4 §

Paragrafen är ny. Vad som avses med vattenanläggning motsvarar innehållet i 11 kap. 3 § i dess tidigare lydelse.

I andra satsen anges vad som avses med begreppet damm. Syftet med en definition av begreppet damm är att kunna avgränsa de vattenanläggningar som ska omfattas av det föreslagna klassificeringssystemet i 11 kap. 24 och 25 §§ samt de krav som ska ställas på den som är skyldig att underhålla dessa dammar.

Vad som avses med en vattenanläggning anges i samma paragraf i dess nu föreslagna lydelse. Med vattenanläggning avses en sådan anläggning som har kommit till genom en vattenverksamhet, tillsammans med manöveranordningar som hör till anläggningen.

Begreppet vattenverksamhet definieras i sin tur i 3 § samma kapitel i dess nu föreslagna lydelse. I första punkten anges uppförande, ändring, lagning och en damm i vattenområden. Själva uppförandet av en damm är alltså en vattenverksamhet och därmed är dammen en vattenanläggning, jfr prop. 1997/98:45 del 2, s.125 ff.

Exempel på dammar är kraftverks-, reglerings- och spärrdammar. Vattenkraftverk, avbördningsanordningar och intag i fall de innehåller eller utestänger vatten omfattas också av begreppet damm. Även en sluss utgör en damm. Slussars syfte är att upprätthålla en vattennivå såväl uppströms som nedströms slussportarna. I anslutning till slussportarna finns normalt en uppbyggd konstruktion som innehåller eller utestänger vatten.

En permanent skyddsvall utgör markavvattning enligt 11 kap. 2 § vilket innebär att den också utgör en vattenanläggning enligt balkens definition. En skyddsvall vars syfte är att förhindra översvämning i samband med höga flöden och/eller högvatten i hav/sjö utgör en damm. Sådana skyddsvallar finns i dag runt delar av bebyggda områden som ligger nära vatten och riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd.

Genom att ange att en damm även kan innehålla och utestänga blandningar av vatten och annat material omfattas även gruvdammar av begreppet damm. Man får utgå från att även gruvdammar utgör vattenanläggningar i den mening som avses i 11 kap. 4 § i dess nu föreslagna lydelse.

Hydrauliska konstruktioner såsom tryckrör, tunnlar och vägtrummor ska enligt utredningen inte omfattas av begreppet damm och därmed inte heller av klassificeringssystemet.

I tredje satsen definieras dammhaveri. En damm ska upprätthålla en dämmande och en avbördande funktion. Det senare gäller enbart dammar med en avbördningsanordning. Om någon av dessa funktioner inte fungerar och detta leder till ett genombrott i dammen som medför ett okontrollerat utströmmande av vatten eller blandning av vatten och annat material utgör det ett dammhaveri.

Ett dammhaveri föreligger både om dammen hastigt havererar och om den successivt eroderas. Även när dammen på grund av felmanövrering leder till ett genombrott i dammen som medför en okontrollerad utströmning föreligger ett dammhaveri i bestämmelsens mening. Dammhaveri föreligger däremot inte när dammen fullgör sin dämmande och avbördande funktion men vattnet ändå strömmar över den.

I fjärde satsen definieras dammsäkerhet. Med dammens egenskaper avses de inneboende egenskaperna hos en damm, dammens aktuella säkerhetstillstånd och -status. Egenskaperna är beroende av dammens design, konstruktion, historik och drifterfarenheter, m.m. De åtgärder som vid drift och underhåll av dammen vidtas för att förhindra ett dammhaveri omfattar den tillståndskontroll, övervakning och skötsel samt de underhållsåtgärder som genomförs på dammen. Här inkluderas även djupgående utredningar och analyser avseende säkerhetsstatus samt upprustningsprojekt för att stärka och vidmakthålla dammen.

De åtgärder som vidtas för att begränsa skador till följd av ett dammhaveri omfattar den beredskapsplanering som genomförs för att förhindra att dammhaveri sker men även att minimera konsekvenserna av ett dammhaveri.

För att en dammanläggning ska vara säker ska dammanläggningens dämmande och avbördande funktioner vara rätt dimensionerade och fungera vid alla tänkbara driftförhållanden. För att säkerställa detta krävs planering av dammsäkerhetsverksamheten, planering och genomförande av tillståndskontrollåtgärder för att upptäcka brister samt åtgärdande av brister som upptäcks.

Att anläggningen ska vara säker och att den underhållsskyldige har en skyldighet att löpande kontrollera detta följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., särskilt 2 och 3 §§ om kravet på kunskap samt vidtagande av skyddsåtgärder och försiktighetsmått men också av kravet på egenkontroll i 26 kap. 19 §. Bestämmelserna medför även ett krav på den som är skyldig att underhålla dammen att ha en beredskap för det fall att ett dammhaveri ändå inträffar.

Dammägaren har även ett uttryckligt ansvar att underhålla sin anläggning enligt 11 kap. 17 §. Ansvaret avser en skyldighet att underhålla sin anläggning så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena.

5 §

Redaktionellt har paragrafens tidigare tre stycken sammanförts till ett stycke. Innehållet motsvarar dess tidigare lydelse.

18 §

Ordet dammanläggning har ändrats till damm. Innehållet motsvarar paragrafens tidigare lydelse.

24 §

Paragrafen är ny. Syftet med bestämmelsen om klassificering är att identifiera de dammar som skulle kunna orsaka konsekvenser för samhället om de havererar. Bestämmelsen avser såväl befintliga som nya dammar.

I första stycket anges vilka konsekvenser som ska beaktas vid bedömningen av vilken dammsäkerhetsklass dammen ska klassificeras i. I vissa fall kan samråd behöva ske med andra aktörer såsom länsstyrelse eller kommun för att få en bättre bild av konsekvenserna.

Vid bedömningen om ett dammhaveri kan medföra förlust av människoliv ska man utgå från huruvida människor normalt förväntas vistas i det område som skulle översvämmas. Är det fråga om bebyggda områden med bostadshus, arbetsplatser, andra byggnader eller samlingsplatser där människor normalt vistas föreligger det en risk för förlust av människoliv. Detsamma gäller för välbesökta friluftsområden där människor kan förväntas vistas mer frekvent. Är det däremot fråga om ett t.ex. skogsområde där människor mer sällan uppehåller sig föreligger inte en sådan risk.

Med kulturmiljö avses ett sådant område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 §. Vid bedömningen av konsekvenserna på dessa områden ska man beakta hur omfattande skadorna kan komma att bli och om det är möjligt att återställa dessa. Går det att återställa skadorna ska bedömningen även avse hur lång tid det kan ta. Bedömningen ska också avse kostnaderna för ett återställande. Med byggnader avses bl.a. bostadshus, arbetsplatser och skolor m.m. Även för dessa ska omfattningen av skadorna bedömas samt kostnaderna för ett återställande beaktas.

Störning i elförsörjning kan uppstå på såväl nationell, regional som lokal nivå. En störning kan t.ex. avse brott på stam-, region- eller lokalnätet. Med infrastruktur avses väg- och järnvägsnät men också flygplatser. Samhällsviktig verksamhet utgörs av bl.a. sjukhus, vatten- och avloppsanläggningar samt telenätet. Bedömningen

ska avse hur omfattande skadorna kan bli och hur lång tid det skulle ta att återställa det som skulle förstöras. Även kostnaden för återställandet bedöms. Förstörelse av eller störningar på samhällsviktiga funktioner och infrastruktur blir ofta utslagsgivande vid bedömningen om vilken dammsäkerhetsklass som ska gälla.

Med miljöskada avses skador på skyddade arter och skyddade naturliga livsmiljöer eller andra skador på mark. Bedömningen ska avse om nyss nämnda skador kan uppstå i det område som antas kunna bli översvämmat eller beröras på annat sätt av ett dammhaveri. Skadornas omfattning och hur bestående skadorna skulle bli samt om det är möjligt att återställa området ska bedömas. Vad som avses med allvarlig miljöskada framgår av 10 kap. 1 § MB och förordningen (2007:667) om allvarliga miljöskador.

Med ekonomiska skador menas de indirekta konsekvenser som uppstår till följd av andra skador orsakade av ett dammbrott. Det kan t.ex. vara förlust av kraftproduktion när vattenkraftverk förstörs, produktions- och inkomstbortfall för industrier och att transporter förhindras till följd av förstörd infrastruktur.

I andra stycket anges att det är konsekvenser som har betydelse för samhället som ska bedömas för punkterna 2–7. Skador som endast drabbar en enskild ska därför inte beaktas.

25 §

Paragrafen är ny. Dammar ska klassificeras efter vilka konsekvenser ett dammhaveri kan orsaka samhället enligt 24 §. Det är de sammanlagda konsekvenserna som ett dammhaveri skulle kunna medföra som ska ligga till grund för bedömningen av dammsäkerhetsklass.

I första stycket anges att en damm ska klassificeras i någon av de tre angivna dammsäkerhetsklasserna, A, B eller C.

För att en damm ska klassificeras i dammsäkerhetsklass A ska konsekvenserna av ett dammhaveri i en sådan damm kunna leda till en kris. Med kris avses en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället samt hotar grundläggande värden och funktioner. Kris är ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation. En kris är oväntad, utanför det vanliga och vardagliga. Att lösa krisen kräver samordnade åtgärder från flera aktörer. Denna definition av kris överensstämmer med den

som regeringen anger i sin skrivelse Skr 2009/10:124, Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet.

Ett dammhaveri i en damm i klass A skulle innebära en allvarlig påfrestning på samhället såväl nationellt som regionalt och lokalt. Om det är möjligt att återuppbygga förstörda funktioner och byggnader skulle detta ta flera år och kostnaderna för detta uppgå till många miljarder kronor.

Ett dammhaveri i en damm i klass B skulle kunna leda till stora regionala konsekvenser. Störningarna till följd av ett dammhaveri i en damm i klass B kan förväntas bli långvariga. Skillnaden mellan dammsäkerhetsklass A och B är att omfattningen av skadorna inte bedöms bli nationell. De konsekvenser som kan komma att uppstå vid ett dammbrott skulle således inte innebära en kris för samhället.

Ett dammbrott i en damm i klass C skulle kunna leda till tillfälliga störningar med lokala konsekvenser, exempelvis skador på lokal infrastruktur, skador på egendom eller miljöskador. Ett dammbrott antas inte leda till förlust av människoliv. Kan ett dammbrott befaras leda till förlust av människoliv ska dammen, oavsett övriga konsekvenser, alltid klassificeras i dammsäkerhetsklass A eller B.

Andra stycket anger att temporära dammar t.ex. fångdammar inte omfattas av kravet på klassificering oavsett dess eventuella konsekvenser vid ett haveri.

26 §

Första stycket anger att det är tillsynsmyndigheten som ska fatta beslut om klassificering. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenverksamhet enligt 2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen (2011:13). Tillsyn över dammens säkerhet utgör en del av vattenverksamhetstillsynen. Med tillsynsmyndighet avses den länsstyrelse inom vars län dammen är belägen. Om dammen är belägen mellan två län får berörda länsstyrelser i samverkan komma överens om vilken länsstyrelse som ska fatta beslut om dammsäkerhetsklass. Skulle eventuella kompletteringar behövas kan tillsynsmyndigheten förelägga med stöd av bestämmelserna i 26 kap. Tillsynsmyndigheten kan med stöd av 26 kap. 26 § förordna att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas (verkställighetsförordnande).

Av andra stycket framgår att rätten att överklaga ett beslut om klassificering ska begränsas till att endast avse den som är skyldig att underhålla den damm som beslutet avser. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se prop. 1997/98:45 del 2 s. 139.

26 kap.

20 a §

Paragrafen är ny. Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vissa angivna skyldigheter för den som är skyldig att underhålla en damm. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se prop. 1997/98:45 del 2, s. 139. Den underhållsskyldige är den som har den faktiska och rättsliga förmågan att följa de skyldigheter som framgår av bestämmelsen. I fråga om dammar kan begreppen underhållsskyldig användas synonymt med verksamhetsutövare.

Av första punkten framgår att föreskrifterna kan avse en skyldighet för den som är underhållsskyldig att alltid se till att det finns en dokumenterad aktuell utredning och bedömning av vilka konsekvenser som ett dammhaveri vid en damm kan leda till. De konsekvenser som avses anges i 11 kap. 24 §. Syftet med en sådan utredning är att identifiera de dammar som vid dammhaveri kan medföra sådana konsekvenser att de ska klassificeras i en dammsäkerhetsklass samt att kartlägga vilka konsekvenser som kan uppstå. Det är inte alla dammar som vid ett dammhaveri skulle kunna frisläppa så stora mängder vatten att skador för samhället skulle uppstå. Föreskrifterna ska därför ange vilka dammar som ska omfattas av kravet.

Utredningen ska hållas aktuell. Om förhållandena vid samt ned- eller uppströms dammen förändras kan det föranleda att utredningen ska revideras. Det kan t.ex. avse en ombyggnad av dammen i sig eller att ytterligare byggnation tillkommer i det område som kan beröras vid ett dammhaveri.

Om en damm består av flera delar som ägs av olika dammägare måste respektive ägare upprätta en konsekvensutredning för sin del. En damm kan t.ex. bestå av en intagskonstruktion till ett vattenkraftverk med en anslutande damm på var sida om kraftverket. Kraftverket kan ägas av en ägare och dammarna av en annan. En konsekvensutredning ska upprättas av respektive ägare för var och en av delarna. Ägarna bör samråda med varandra eftersom haveri i en dammdel kan ge följdhaveri i den andra ägarens damm.

Av andra punkten framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva att den som är skyldig att underhålla en damm ska lämna den dokumentation som avses i första punkten till tillsynsmyndigheten tillsammans med ett förslag om klassificering enligt 11 kap. 24 och 25 §§. Med tillsynsmyndighet avses den länsstyrelse inom vars län dammen är belägen, se författningskommentaren till 11 kap. 26 §.

Av tredje punkten följer att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva att den som är skyldig att underhålla en damm ska lämna en rapport till tillsynsmyndigheten avseende dammsäkerhet.

Övergångsbestämmelser

Bestämmelsen i andra punkten innebär att identifiering av de dammar som ska klassificeras samt beslut om klassificering ska ske under en period av tre år. Syftet med bestämmelsen är att de dammar som skulle kunna orsaka störst konsekvenser för samhället vid ett dammhaveri ska klassificeras först.

Vid utgången av det första året efter det att lagen trätt i kraft ska tillsynsmyndigheten ha klassificerat de dammar där ett dammhaveri skulle innebära att det vid haveritidpunkten okontrollerat strömmar ut mer än 5 miljoner m³ vatten eller blandning av vatten och annat material.

Vid utgången av det andra året efter det att lagen trätt i kraft ska tillsynsmyndigheten ha klassificerat de dammar där ett dammhaveri skulle innebära att det vid haveritidpunkten okontrollerat strömmar ut mer än 500 000 m³ men inte mer än 5 miljoner m³ vatten eller blandning av vatten och annat material.

Vid utgången av det tredje året efter det att lagen trätt i kraft ska tillsynsmyndigheten ha klassificerat de dammar där ett dammhaveri

skulle innebära att det vid haveritidpunkten okontrollerat inte strömmar ut mer än 500 000 m³ vatten eller blandning av vatten och annat material.

16.2 Förslaget till dammsäkerhetsförordning

1 §

Av första stycket framgår att förordningen endast omfattar de dammar som klassificerats enligt 24 och 25 §§ MB.

I andra stycket anges de bemyndiganden som förordningen vilar på.

2 §

Allvarlig miljöskada är definierat i 10 kap. 1 § andra stycket MB.

Dammhaveri är definierat i 11 kap. 4 § MB, se författningskommentar till nämnd paragraf.

3 §

Som underlag för klassificeringen enligt 11 kap. 24 och 25 §§ MB ska den som är skyldig att underhålla dammen i fråga bedöma vilka konsekvenser som ett dammhaveri skulle kunna medföra. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se författningskommentar till 11 kap. 26 § MB. Konsekvensutredningen ska dokumenteras.

Med första punkten avses en beskrivning av hur dammen antas haverera utifrån dammens egenskaper och konstruktion. T.ex. havererar en betongdamm på ett annat sätt än en fyllningsdamm. Det påverkar bl.a. tidsförloppet och hastigheten på det utströmmande vattnet.

Av andra punkten följer att en konsekvensutredning även ska omfatta en beskrivning av den översvämning som dammbrott uppskattas leda till. Det kan göras genom att på ett kartunderlag ange vilka områden som kan översvämmas vid ett dammhaveri.

Av tredje punkten framgår att konsekvensutredningen även ska ange vad som kan komma att skadas i det område som skulle kunna

översvämmas vid ett dammhaveri. Här ska de konsekvenser som anges i 11 kap. 24 § MB beaktas.

4 §

I paragrafen anges de dammar för vilka den som är skyldig att underhålla dammen undantas från kravet att utreda konsekvenserna vid ett dammhaveri. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se författningskommentar till 11 kap. 26 § miljöbalken.

Enligt första punkten behöver inte en konsekvensutredning upprättas om ett dammhaveri vid dammen skulle kunna innebära att det vid haveritidpunkten okontrollerat strömmar ut mindre än 10 000 m³ vatten eller blandning av vatten och annat material.

Av andra punkten följer att undantaget även omfattar en damm där ett dammhaveri skulle kunna innebära att det vid haveritidpunkten okontrollerat strömmar ut mer än 10 000 m³ men mindre än 50 000 m³ vatten eller blandning av vatten och annat material och där sådana konsekvenser som anges i 11 kap. 24 § första stycket 1–7 miljöbalken inte kan uppkomma. Vad som avses i 11 kap. 24 § första stycket 1–7 miljöbalken följer av kommentaren till angivna paragraf.

5 §

Av paragrafen framgår att den som är skyldig att underhålla en damm ska lämna konsekvensutredningen till tillsynsmyndigheten tillsammans med ett förslag om klassificering enligt 24 och 25 §§ miljöbalken. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se författningskommentar till 11 kap. 26 § MB.

Den som är skyldig att underhålla dammen ska med stöd av den konsekvensutredning som tagits fram även göra en egen bedömning av vilken dammsäkerhetsklass dammen ska klassificeras i. Bestämmelsen omfattar endast den som är skyldigheten att utreda och bedöma konsekvenserna av ett dammhaveri enligt 3 §.

6 §

Av första stycket framgår att den som är skyldig att underhålla en damm ska upprätta och arbeta i enlighet med det upprättade säkerhetsledningssystemet. Med underhållsskyldig avses enligt 11 kap. 17 § den som äger en vattenanläggning eller den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning, se författningskommentar till 11 kap. 26 § MB.

Med säkerhetsledningssystem avses ett system av strukturer, ansvarsområden och rutiner, med lämpliga resurser och tillgängliga tekniska lösningar. Ett säkerhetsledningssystem består av organisationsbeskrivningar och instruktioner som definierar ansvar och befogenheter, samt hur olika arbetsmoment ska utföras.

I första punkten anges att säkerhetsledningssystemet ska innehålla metoder, rutiner och instruktioner i fråga om organisation och definierade uppgifter, ansvarsområden och kompetenskrav för den personal som deltar i arbetet med dammsäkerhet. Även entreprenörers organisation ska omfattas om sådana anlitas. Metoderna och rutinerna ska även omfatta identifiering av personalens utbildningsbehov och tillhandahålla den utbildning som är nödvändig

I andra punkten anges att säkerhetsledningssystemet ska innehålla metoder, rutiner och instruktioner för systematisk identifiering och bedömning av allvarliga risker. Identifieringen och bedömningen av risker ska avse sådana händelser och förhållanden som kan leda till dammbrott. Bedömningen av risker ska göras med avseende på dammsäkerheten, dvs. risken för dammhaveri. Såväl normala som onormala driftförhållanden ska beaktas.

Av tredje punkten framgår att säkerhetsledningssystemet även ska innehålla metoder, rutiner och instruktioner för säker drift, tillståndskontroll och underhåll. Med det avses dokumentation, rutiner och tillvägagångssätt för dammens drift, övervakning, tillståndskontroll samt kontinuerliga underhåll och skötsel.

Med metoder, rutiner och instruktioner för hantering av förändringar enligt fjärde punkten avses rutiner för planering och genomförande av ändringar av dammen.

Av femte punkten framgår att säkerhetsledningssystemet ska innehålla metoder, rutiner och instruktioner för planering för nödsituationer. Med det avses metoder och rutiner för att planera för förutsebara nödsituationer genom systematisk analys samt för att utarbeta, öva och se över beredskapsplaner som kan tillämpas vid sådana nödsituationer. I beredskapsplanen specificeras de

åtgärder som ska vidtas för att förebygga att en incident eller händelse leder till dammhaveri samt hur alarmering av kommunens organisation ska göras i händelse av en incident.

I sjätte punkten anges att säkerhetsledningssystemet ska innehålla metoder, rutiner och instruktioner för revision och översyn. Med det avses metoder och rutiner för regelbunden systematisk bedömning av, och efter behov uppdatering av, säkerhetsledningssystemet med avseende på mål, effektivitet och lämplighet samt efterlevnad.

Av andra stycket framgår att den som är skyldig att underhålla en damm även ska upprätta en översiktlig beskrivning av säkerhetsledningssystemet. Beskrivningen ska dokumenteras och även innehålla de övergripande målen och handlingsprinciperna för verksamhetens arbete med säkerhet.

7 §

Av bestämmelsen framgår att skyldigheten i 6 § om säkerhetsledningssystem inte omfattar den som är underhållsskyldig för dammar som utgör en riskanläggning i enlighet med utvinningsavfallsförordningen. Enligt utvinningsavfallsförordningen omfattas dessa dammar av motsvarande skyldighet.

8 §

Enligt bestämmelsen ska den som är skyldig att underhålla en damm vart tionde år utföra en helhetsbedömning av dammens säkerhet. Bedömningen ska även avse verksamhetens organisation. Det huvudsakliga syftet med en helhetsbedömning är att ge en övergripande bild av dammens säkerhetsstatus som kan användas som underlag för om organisatoriska, strukturella eller andra förändringar behöver genomföras för att säkerställa en ändamålsenlig säkerhetsnivå.

Helhetsbedömningen ska svara på om dammens konstruktion, funktion, organisation och verksamhet motsvarar krav i aktuell reglering, aktuella nationella och internationella föreskrifter och standarder, samt aktuella krav avseende acceptabel risknivå. Dessutom ska den svara på om den aktuella dammsäkerhetsorganisationen och verksamheten är tillräcklig för att säkerställa att

säkerhetsnivån uppfylls fram till nästa helhetsbedömning under antagande om fortsatt drift.

Av bestämmelsen framgår att helhetsbedömningen ska dokumenteras.

9 §

Av bestämmelsen följer att den som är skyldig att underhålla en damm ska lämna en rapport till tillsynsmyndigheten. Rapporten ska lämnas årligen och avse säkerheten vid dammen.

10 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för Svenska kraftnät att meddela föreskrifter om innehållet i samt omfattningen och dokumentationen av konsekvensutredningen enligt 3 §, säkerhetsledningssystemet enligt 6 §, helhetsbedömningen enligt 7 §, och rapporteringen enligt 8 §. Det mer specifika innehållet i dessa krav ska differentieras utifrån vilken dammsäkerhetsklass kravet avser.

11 §

Bestämmelsen tydliggör att vanliga regler för överklagande gäller för de beslut som fattas med stöd av dammsäkerhetsförordningen.

Övergångsbestämmelser

Bestämmelsen i andra punkten innebär att skyldigheten att lämna konsekvensutredningen enligt 3 § kommer att inträffa löpande under en period av tre år vid vissa angivna tidpunkter. Syftet med bestämmelsen är att konsekvenserna ska utredas först för de dammar som skulle kunna orsaka störst konsekvenser för samhället vid ett dammhaveri.

Tidpunkten för skyldigheten att lämna i konsekvensutredningen är satt sex månader före det att skyldigheten för klassificering inträffar. Det innebär att tillsynsmyndigheten kommer att ha sex månader på sig för att besluta om dammsäkerhetsklass.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande

av Maria Bartsch, expert

En utgångspunkt för utredarens arbete skulle enligt regeringens direktiv vara Svenska kraftnäts översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet (N2010/4863/E), som redovisades i en rapport till regeringen den 30 juni 2010.

I sagda rapport konstaterade Svenska kraftnät att uppgiften att vara tillsynsvägladande myndighet för dammsäkerhet borde anförtros en renodlad förvaltningsmyndighet och inte ett affärsdrivande verk. Rapporten konstaterade också att uppgiften är direkt "artfrämmande" för Svenska kraftnät. Det förhållandet att de viktigaste dammarna i Sverige är kraftverksdammar förändrar inte detta faktum. Det gör inte heller affärsverkets uppgift som elberedskapsmyndighet.

Mot denna bakgrund förordade rapporten att ansvaret för såväl tillsynsvägladning som främjande av dammsäkerhet borde överföras till MSB. En sådan ordning skulle ansluta väl till det centrala ansvar för tillsynsvägladning som MSB redan har när det gäller lagen om skydd mot olyckor, vissa frågor om miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken samt bestämmelser om förebyggande och hantering av allvarliga olyckor i förordningen om utvinningsavfall.

MSB utövar vidare tillsyn över frågor som rör samordningen mellan räddningstjänstens olika grenar och har en central roll när det gäller såväl räddningsledning som varningar till allmänheten. Ett brott i någon av våra största kraftverksdammar skulle förvisso påverka elförsörjningen men framför allt skulle det medföra behov av t.ex. total utrymning av stora områden efter älvsträckan. Det vore därför en fördel om de centrala myndighetsuppgifter som

syftar till att förebygga dammbrott och beredskapsplaneringen för dessa samlades på samma myndighet.

I betänkandet avfärdar utredaren Svenska kraftnäts förslag på en sida, med i huvudsak byråkratiska invändningar. Ingen av dem framstår dock som övertygande. Självfallet skulle en överföring av ansvaret till MSB medföra behov av kunskapsuppbyggnad inom den nya organisationen. Självfallet måste finansieringsfrågorna lösas. Och det är just svaren på dessa frågor som utredaren borde ha gett. Den omständigheten att det anses legitimt att använda elberedskapsmedel till dammsäkerhet bör för övrigt gälla oberoende av vilken statlig myndighet som utför arbetsuppgifterna.

Mot bakgrund av att Svenska kraftnät så tydligt gett uttryck för uppfattningen att man inte anser att dammsäkerhetsuppgifterna hör hemma inom verket är det anmärkningsvärt att utredaren inte mer seriöst har prövat en överföring av uppgifterna till annan myndighet. De enda motiv för detta, som går att utläsa ur betänkandet, är att Svenska kraftnät idag har uppgiften (vilket är ett av skälen till att utredningen tillsattes) och att verket är elberedskapsmyndighet (och därmed erhåller elberedskapsanslag som kommit att finansiera även dammsäkerhetsuppgifterna).

Svenska kraftnät har i dag uppdrag som handlar om att följa klimatförändringar, höga flöden m.m. Detta är uppgifter som har ålagts Svenska kraftnät därför att myndigheten haft tillsynsvägleddningsansvaret för dammsäkerhet. När samma uppgifter nu i betänkandet åberopas för att behålla ett oförändrat ansvar för tillsynsvägleddningen så är det prov på ett uttalat cirkelresonemang.

Kommittédirektiv

Översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet

Dir.
2011:57

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2011

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag till ett förtydligat regelverk för dammsäkerhet som komplement till de övergripande bestämmelser som finns i bl.a. miljöbalken. Regelverket ska stödja en utveckling av dammsäkerhetsarbetet hos dammägarna, en samordnad beredskap för dammbrott, samt en stärkt tillsyn av dammsäkerheten, särskilt avseende de dammar som i händelse av dammbrott förutom fara för många människors liv och hälsa, skulle kunna förorsaka allvarliga störningar i samhällsviktiga verksamheter. Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag till utformning av ett obligatoriskt klassificeringssystem för alla dammanläggningar utifrån de konsekvenser som ett dammbrott skulle kunna orsaka,
- lämna förslag till lagstiftning och andra åtgärder som krävs för att möjliggöra en strukturerad rapportering från dammägare till tillsynsmyndigheterna vars omfattning ska anpassas efter vilken kategori dammarna tillhör,
- utreda om tillsynsvägledningen för dammsäkerhet och åtgärder för att främja dammsäkerheten i landet sker i tillräcklig omfattning och genom lämplig organisation eller om den bör inordnas i någon annan myndighets organisation.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2012.

Bakgrund

Dammsäkerhet

Det finns i dag cirka 10 000 dammar i Sverige. Med *damm* avses ett byggnadsverk avsett som barriär för att innehålla eller utestänga vatten. Huvuddelen av de dammanläggningar där ett dammbrott skulle medföra betydande konsekvenser tillhör företag inom vattenkraft- och gruvindustrin. För uppskattningsvis 500 av dessa dammanläggningar skulle ett dammbrott medföra betydande konsekvenser för liv, hälsa, miljö eller ekonomiska värden. För några tiotal av dessa dammar skulle ett dammbrott få särskilt stora konsekvenser. Med *dammsäkerhet* avses dels förebyggande av dammbrott, felaktig drift och andra händelser som kan resultera i okontrollerad och hastig utströmning av uppdämt vatten, dels åtgärder för att begränsa skador till följd av sådana händelser (beredskap för dammbrott).

Gällande reglering av dammsäkerhetsfrågor

Det finns inte någon särskild lag om dammsäkerhet i Sverige. I stället är flera olika författningar tillämpliga på dammsäkerhetsområdet. Miljöbalken (1998:808) innehåller vissa bestämmelser som är tillämpliga för dammsäkerhet. Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor innehåller bestämmelser som syftar till att bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. Enligt dessa bestämmelser är verksamhetsutövare skyldiga att skaffa den kunskap som behövs, undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt, utarbeta och följa rutiner för egenkontroll samt i övrigt vidta nödvändiga åtgärder och ha beredskap för att undvika olyckor och skador. Den som är underhållsansvarig för en damm – vanligtvis ägaren – är skyldig att underhålla dammen. Om ett dammbrott ändå skulle inträffa är ägaren strikt ansvarig enligt miljöbalken för de skador som uppstår till följd av dammbrottet. För dammanläggningar som klassats som farlig verksamhet är dammägaren skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap och åtgärder i övrigt för att komplettera kommuners beredskap för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser (begränsa skador på människor eller miljön) i händelse av dammbrott. Även plan- och bygglagen (2010:900) innehåller bestämmelser om

tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m. som gäller för dammbyggnader, bl.a. i fråga om bärförmåga, stadga och beständighet.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenverksamheter enligt miljöbalken, vari dammsäkerheten ingår. Tillsynen omfattar bl.a. kontroll av att regelverket och villkor i givna tillstånd efterlevs och att det vid behov vidtas åtgärder för att verksamhetsutövarna ska göra rättelse. Länsstyrelserna har enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap och förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion även samordningsansvar inom respektive län för krisberedskapen. Kommunen ansvarar vidare för tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor när det gäller dammar som klassats som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (2 kap. 4 §).

Elberedskapslagen (1997:288) innehåller bestämmelser om beredskap vid produktion och överföring av el samt vid handel med el. Bestämmelserna reglerar ansvaret för den planering och de övriga åtgärder som behövs för att tillgodose elförsörjningen i landet vid höjd beredskap enligt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap. Den som driver en sådan verksamhet är skyldig att vidta de beredskapsåtgärder som beslutats av elberedskapsmyndigheten Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), t.ex. avseende åtgärder som berör dammar. Därutöver finns bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305) om åtgärder för säkerhetsskydd, skydd mot sabotage, terrorism och spioneri som i vissa fall kan omfatta dammanläggningar.

Svenska kraftnät är central tillsynsvägladande myndighet vad gäller dammsäkerhet. Svenska kraftnät ska enligt sin instruktion (SFS 2007:1119) i fråga om dammsäkerhet:

- följa klimatförändringarnas påverkan samt följa och medverka i utvecklingen i landet,
- verka för att möjligheterna att minska skador till följd av höga flöden utvecklas och tas till vara,
- regelbundet rapportera till regeringen om utvecklingen och vid behov föreslå åtgärder,
- uppmärksamma behovet av forskning,

- svara för tillsynsvägledning enligt miljötillsynsförordningen (2011:13), och
- vid behov samråda med berörda myndigheter och organisationer.

Kraft- och gruvindustrins riktlinjer för dammsäkerhet

Kraftindustrin antog 1997 Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet (RIDAS) som består av dels ett huvuddokument, dels mer detaljerade tillämpningsanvisningar. De medlemsföretag som tillämpar RIDAS inriktar sitt dammsäkerhetsarbete i första hand på att så långt möjligt skydda människors liv och hälsa, men beaktar även andra skyddsbehov. Kraven på dammsäkerhet ställs i relation till bedömda konsekvenser i händelse av dammbrott. Föreningen för gruvor, mineral och metallproducenter i Sverige (SveMin) utgav 2007 gruvindustrins motsvarande riktlinjer för dammsäkerhet gällande gruvdammar (GruvRIDAS).

Enligt riktlinjerna förutsätts dammsäkerhetsarbetet styras och prioriteras utifrån analyser av dammanläggningarnas status och konsekvenserna i händelse av dammbrott. Medlemsföretagens dammar ska därför klassificeras utifrån en bedömning av den maximala skada som kan bli följden av ett dammbrott. Kraftindustrin har för detta ändamål utarbetat ett system för konsekvensklassificering där konsekvenserna av dammbrott värderas med avseende på sannolikheten för förlust av människoliv eller allvarlig personskada samt skador på miljö, samhällsanläggningar och andra ekonomiska värden. Klassificeringssystemet består av fyra konsekvensklasser; 1A, 1B, 2 och 3, där 1A motsvarar de allvarligaste konsekvenserna. När ett dammbrott skulle medföra en icke försumbar sannolikhet för förlust av människoliv eller allvarlig personskada klassificeras dammen i konsekvensklass 1A eller 1B. I konsekvensklass 2 finns dammar där sannolikheten är icke försumbar för beaktansvärd skada på samhällsanläggningar, miljövärde eller ekonomisk skadegörelse vid ett dammbrott.

Genomförd översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet

Regeringen gav i regleringsbrevet för budgetåret 2008 avseende Svenska kraftnät myndigheten i uppdrag att se över de statliga insatserna för dammsäkerhet. I översynen ingick att pröva om

nuvarande system för dammsäkerhet svarar mot de krav på säkerhet som samhället ställer i dag. Översynen omfattade även att pröva samhällets behov av att tydligare reglera dammägarnas egenkontroll samt tillsynsvägledningens och tillsynens omfattning, organisation och krav på kompetens. Ytterligare en fråga som skulle belysas var hur tillsynen bör finansieras. En bakgrund till uppdraget var Riksrevisionens granskningsrapport *Säkerheten vid vattenkraftdammar* (RiR 2007:9). Riksrevisionen pekade i sin rapport på en rad brister i arbetet med dammsäkerhet och rekommenderade en samlad översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet.

Svenska kraftnät redovisade uppdraget i rapporten *Översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet* i juni 2010. Svenska kraftnät anser att dammsäkerheten behöver utvecklas och att nuvarande system för dammsäkerhet inte motsvarar de krav på säkerhet som samhället i dag måste ställa. Stärkta statliga insatser motiveras främst av förekomsten av dammar som i händelse av dammbrott förutom fara för många människors liv och hälsa, skulle kunna förorsaka allvarliga störningar i samhällsviktiga verksamheter. För dessa anläggningar är det särskilt angeläget att samhället har sakkunnig insyn i och kontroll av säkerheten.

Svenska kraftnät anser bl.a. att staten bör utarbeta och införa ett särskilt regelverk som förtydligar miljöbalkens innebörd för dammsäkerhetsområdet. Detta är särskilt angeläget för de dammar som i händelse av dammbrott kan förorsaka mycket allvarliga konsekvenser som skulle innebära en svår påfrestning på samhället. Svenska kraftnät anser därför att ett bindande, konsekvensbaserat, klassificeringssystem bör införas i Sverige. Alla dammar bör klassificeras efter de potentiella konsekvenser som kan bli följden av dammbrott och ett sådant system bör ingå i regelverket. Ett nytt regelverk bör lägga fast styrande principer för säkerhetsarbetet kopplat till de olika kategorierna. Dessa principer bör anknyta till samhällets mål och miljöbalkens krav på verksamhet som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa, miljö eller skada för enskilda eller allmänna intressen. Svenska kraftnät föreslår även att tillsynen över dammsäkerhet samt tillsynsvägledningen utvecklas och stärks. Svenska kraftnät framhåller även vikten av fortsatta statliga satsningar på forskning och utveckling inom dammsäkerhetsområdet för att främja kunskapsutveckling och kompetensförsörjning och att tillgången till kompetens vad gäller dammsäkerhet säkerställs hos såväl dammägare som den tillsynsvägledande myndigheten.

Remissinstansernas synpunkter på Svenska kraftnäts översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet

Svenska kraftnäts rapport *Översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet* har remissbehandlats. Remissinstanserna instämmer i stort och är överlag positiva till inriktningen på rapportens förslag. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* instämmer i att dammsäkerheten behöver utvecklas och att nuvarande system för dammsäkerhet inte motsvarar de krav på säkerhet som samhället måste ställa. MSB anser att stärkta insatser från staten främst behövs för de dammar där ett dammbrott kan få katastrofala konsekvenser. *Kammarkollegiet* anser att regelverket för dammsäkerhet behöver förtydligas och att genomförandet sedan måste ske så att det preciserade regelverket får genomslag vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. De *länsstyrelser* som lämnat yttrande ställer sig positiva till rapportens förslag och framhåller behovet av en stärkt och utvecklad tillsyn och att tillsynsvägledningen förstärks. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* tillstyrker förslag om förstärkta insatser avseende dammar med särskilt stora konsekvenser i händelse av dammbrott och betonar behov av erforderliga resurser och kompetens hos länsstyrelsen samt samordning mellan länsstyrelsen och kommun/kommuner.

Branschföreningen *Svensk Energi* framhåller att dammägarens ansvar är mycket långtgående i enlighet med gällande lagstiftning och anser att de utvecklingsbehov som rapporten pekar på, kan tillgodoses inom ramen för den modell och de regelverk som finns idag. *Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige (SveMin)* anser att rapporten ger uttryck för en övertro på de förbättringar som skulle kunna åstadkommas med en mer detaljerad lagreglering och framhåller att det viktiga är att lagstiftningen är mycket tydlig med avseende på dammägarens totala ansvar för dammsäkerheten.

Några remissinstanser instämmer i Svenska kraftnäts förslag att föra över ansvaret för tillsynsvägledningen från Svenska kraftnät till MSB. *Statskontoret* och *Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)* anser dock att detta förslag behöver utredas ytterligare. *FOI* saknar dessutom en analys av vilka andra myndigheter som skulle kunna vara aktuella för att överta ansvaret.

Behov av en utredning i syfte att förtydliga regelverket för dammsäkerhet och möjliggöra en effektivare tillsyn

Tydligare och mer detaljerade krav på dammsäkerhet behövs

Svenska kraftnäts redovisade översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet visar att det finns ett behov av ett tydligare regelverk för dammsäkerhet. Mot bakgrund av de omfattande konsekvenser som en dammolycka i de största dammarna skulle kunna medföra vad gäller förlust av människoliv och vad gäller samhällsviktig verksamhet finns skäl att samhället ställer upp mer detaljerade krav på dammsäkerhet. Omstruktureringen och internationaliseringen inom kraftindustrin har även medfört att många dammanläggningar under senare år bytt ägare och i dag ingår i internationella koncerner, t.ex. norska Statkraft AS, finska Fortum Oyj och tyska Eon AG. Systemen för dammsäkerhet bygger i flera europeiska länder på en mer omfattande offentligrättslig reglering än vad som är fallet i Sverige. Ofta finns det en särskild dammsäkerhetslagstiftning och myndighetsföreskrifter på detaljnivå. Det kan inte uteslutas att ledningen för koncerner med hemvist i länder med sådana system kan uppleva dagens svenska krav som otydliga med åtföljande risk för att ansvaret för egenkontroll inte tas fullt ut. Dagens regelverk om egenkontroll innebär att det ges ett stort tolkningsutrymme och att mer precis vägledning för dammsäkerhetsarbetet saknas. Även om det för närvarande pågår ett utvecklingsarbete i branschen utifrån identifierade utvecklingsbehov i Svenska kraftnäts rapport och stora investeringar har gjorts för att höja dammsäkerheten finns ett behov av att stärka de statliga insatserna. När det gäller Svenska kraftnäts förslag om utvecklad tillsynsvägledning har regeringen uppdragit åt Svenska kraftnät att vidareutveckla denna verksamhet inom ramen för dagens regelverk. En viktig förutsättning på något längre sikt är dock att dagens regelverk preciseras för att långsiktigt stärka tillsynen av dammsäkerheten. Det finns i dag heller inte någon särskild lag om dammsäkerhet i Sverige. Det är i stället flera olika författningar som är tillämpliga på dammsäkerhetsområdet vilket gör att det finns behov av att tydliggöra hur de olika författningarna, relaterade roller och myndighetsansvar samspelar avseende dammsäkerhet.

Enligt 22 kap. 25 § miljöbalken ska tillståndsdömmar i förekommande fall innehålla bestämmelser om verksamhetens säkerhet och tekniska utformning i övrigt. Endast ett fåtal dammar för

vattenkraft har byggts efter det att denna bestämmelse tillkom, varför den saknat betydelse för utformningen av huvuddelen av vattenkraftdammarna. Men vid tillståndsprovning i samband med säkerhetshöjande åtgärder och då för framför allt gruvdammar har domarna under senare år i ökad omfattning tagit upp olika detaljer om konstruktion, övervakningsanordningar m.m. vid tillståndsprovningen. Tydliggörande generella regler för dammsäkerhet gällande alla dammar, oavsett om anläggningen blivit föremål för en ny tillståndsprovning eller ej, borde i stället utarbetas.

En obligatorisk konsekvensklassificering av dammar behövs

Internationellt är det praxis att klassificera dammar efter de potentiella konsekvenser som ett dammbrott skulle kunna förorsaka. Klassningen syftar till att styra dammsäkerhetsarbetet så att resurserna i första hand läggs på det ur säkerhetssynpunkt mest angelägna. Klassningen gör det möjligt att ställa differentierade krav på dammsäkerhet, ägarnas egenkontroll, rapporteringen till myndigheter etc. för dammar i de olika klasserna. Strängare krav kan ställas på dammar med stora potentiella konsekvenser i händelse av dammbrott. Branschriktlinjerna (RIDAS) har tillsammans med riktlinjerna för bestämning av dimensionerande flöden för dammanläggningar kommit att fungera som drivkrafter för de uppgraderingar av befintliga dammanläggningar och den modernisering av dammsäkerhetsarbetet som pågår. Dammägarnas egenkontroll, så som den beskrivs i RIDAS, särskiljer dock inte dammar där ett dammbrott kan leda till en svår påfrestning för samhället från övriga högkonsekvensdammar. Branschriktlinjerna är lovvärda men de resurser som används för att fortlöpande utveckla och hålla riktlinjerna aktuella är inte tillräckliga. Det är vidare otillfredsställande att det saknas en offentligt redovisad granskning av riktlinjerna. Det bör säkerställas att den tolkning av regelverket som görs genom riktlinjerna verkligen lever upp till lagstiftarens krav, att riktlinjerna innefattar alla för dammsäkerheten viktiga aspekter samt att de återspeglar god internationell nivå för dammsäkerhet. Riktlinjerna är även frivilliga att följa och tillämpas heller inte fullt ut för alla dammar där ett dammbrott kan få betydande konsekvenser.

Ansvarsfördelningen och samordningen av beredskapsplaneringen i händelse av dammbrott behöver tydliggöras

För dammanläggningar som klassats som farlig verksamhet är dammägaren skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap och åtgärder i övrigt för att komplettera kommuners beredskap för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser i händelse av dammbrott. Det finns behov av att tydliggöra roller och ansvar avseende samordnad beredskap för dammbrott. Det är i dag oklart vem som förväntas leda utvecklingen avseende beredskapsutvecklingen samt hur dammägare ska komplettera kommuners beredskap för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser.

Uppdraget

Tydligare och vidareutvecklat regelverk för dammsäkerhet

Utredaren ska med utgångspunkt i Svenska kraftnäts redovisade översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet (dnr N2010/4863/E) lämna förslag till ett förtydligt regelverk för dammsäkerhet som komplement till miljöbalkens övergripande bestämmelser samt övriga författningar som reglerar dammsäkerhetsfrågor. Regelverket ska stödja en utveckling av dammsäkerhetsarbetet hos dammägarna, en samordnad beredskap för dammbrott samt myndigheternas tillsyn och tillsynsvägledning, särskilt avseende de dammar som i händelse av dammbrott förutom fara för många människors liv och hälsa, skulle kunna förorsaka allvarliga störningar i samhällsviktiga verksamheter. Utredaren ska även klarlägga hur gällande reglering av dammsäkerhetsfrågor samspelar vad gäller roller och myndighetsansvar. Utredaren ska redovisa en internationell jämförelse av hur dammsäkerhet regleras i länder med dammar där dammbrott kan få stora konsekvenser.

Utredaren ska lämna förslag till utformning av ett obligatoriskt klassificeringssystem för alla dammanläggningar utifrån de konsekvenser som ett dammbrott skulle kunna orsaka med beaktande av bl.a. av klimatförändringarnas påverkan. Utredaren ska lämna förslag till styrande principer för säkerhetsarbetet för de olika kategorierna av dammar. Utredaren ska även lämna förslag till preciserade regler gällande krav på verksamhetsutövarnas strategi och ledningssystem för dammsäkerhet och dokumenterade rutiner för egenkontroll. Utredaren ska dessutom lämna de förslag till

lagstiftning och andra åtgärder som krävs för att möjliggöra en strukturerad rapportering från dammägare till tillsynsmyndigheterna vars omfattning ska anpassas efter vilken kategori dammarna tillhör. Utredaren ska i detta sammanhang lämna förslag som innebär att tillsynsvägladande myndighet får meddela föreskrifter om dammägares rapportering till tillsynsmyndigheterna.

Utredaren ska även klargöra om tillsynsmyndigheten, enligt nuvarande bestämmelser, har möjlighet att förelägga dammägarna att temporärt sänka vattennivån i magasin om denne inte kan visa att dammsäkerheten är tillfredsställande vid högt magasinsvattenstånd avseende dammar med stora konsekvenser i händelse av dammbrott eller att förelägga om andra åtgärder som bedöms lämpliga.

Vidare ska utredaren klargöra om och i sådant fall hur skyddslagen (2010:305) och sekretesslagstiftningen kan tillämpas för dammar som kan orsaka stora konsekvenser vid händelse av dammbrott samt samspelet med övrig relaterad lagstiftning i syfte att stärka säkerheten i elförsörjningen.

Utredaren ska klargöra vem som bör leda utvecklingen av samordnad beredskap för dammbrott och hur dammägare ska komplettera kommuners beredskap för att möjliggöra effektiva räddningsinsatser.

Utredaren ska även utreda hur herrelösa dammar bör hanteras från dammsäkerhetssynpunkt.

Utredaren får om det bedöms lämpligt lämna andra förslag som bedöms kunna stärka tillsynen av dammsäkerheten.

Myndighetsorganisation för tillsyn, tillsynsvägledning och främjande avseende dammsäkerhet

Utredaren ska utreda om tillsyn och tillsynsvägledning för dammsäkerhet i dag sker i tillräcklig omfattning utifrån de krav på dammsäkerhet som samhället bör ställa. Utredaren ska även utreda och utvärdera om tillsynsvägledningen och övriga uppgifter inom Svenska kraftnäts samlade uppdrag att främja dammsäkerheten i landet bedrivs genom lämplig organisation eller om den bör inordnas i någon annan myndighets organisation i syfte att stärka dammsäkerhetsutvecklingen, effektiviteten och eventuellt renodla Svenska kraftnäts uppgifter till sådana som avser deras kärnverksamhet att driva stamnätet för el och vara systemansvarig för elför-

sörjningen. Utredaren ska särskilt analysera vilken kompetens som uppgifterna kräver med avseende på dammar med särskilt stora konsekvenser i händelse av dammbrott. Utredaren ska vidare utreda hur ansvarfördelningen mellan den tillsynsvägladande myndigheten och tillsynsmyndigheten lämpligen bör ordnas vad gäller tillsynen av dammar i denna kategori. I detta sammanhang ska förslag till finansiering av myndighetsuppgifterna lämnas, t.ex. genom avgiftsfinansiering, samt resursbehovet bedömas. Om utredaren bedömer det lämpligt ska förslag lämnas om en överföring av tillsyn, tillsynsvägledningen och relaterade främjandeuppgifter avseende dammsäkerhet till en annan myndighet.

Konsekvensbeskrivningar

De ekonomiska konsekvenserna för dammägarna och berörda myndigheter av de förslag som lämnas ska redovisas. Om utredaren föreslår åtgärder som kräver finansiering ska förslag till sådan lämnas.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska, när det gäller redovisning av förslagets konsekvenser för små företag, samråda med Näringslivets regelnämnd. Utredaren ska även i sitt arbete beakta regeringens målsättning om regel-förenkling och att minska företags administrativa kostnader för att följa olika regelverk. Utredaren ska samråda med berörda statliga utredningar, myndigheter och intresseorganisationer. Utredaren ska vidare samråda med Säkerhetspolisen avseende förslag till utformning av klassificeringssystem för dammanläggningar och eventuella förslag till säkerhetsskyddsåtgärder till skydd mot terrorism. Utredaren ska även beakta Svenska kraftnäts pågående utvecklingsarbete avseende tillsynsvägledningen för dammsäkerhet.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2012.

(Näringsdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2012

Kronologisk förteckning

---

1. Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet. U.
2. Framtidens högkostnadsskydd i vården. S.
3. Skatteincitament för riskkapital. Fi.
4. Kompletterande regler om personuppgiftsbehandling på det arbetsmarknadspolitiska området. A.
5. Högskolornas föreskrifter. U.
6. Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning. S.
7. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2012 – långsiktig säkerhet, haverier och global utblick. M.
8. Skadeståndsansvar och försäkringsplikt vid sjötransporter – Atenförordningen och försäkringsdirektivet i svensk rätt. Ju.
9. Förmån och fälla – nyanländas uttag av föräldrapenning. A.
10. Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi. Ku.
11. Snabbare betalningar. Ju.
12. Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud. Ju.
13. En sammanhållen svensk polis. Ju.
14. Ekonomiskt värde och samhällsnytta – förslag till en ny statlig ägarförvaltning. Fi.
15. Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning. M.
16. Att angöra en kulturbrygga – för stöd till nyskapande kultur. Ku.
17. Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd. S.
18. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. – den mjuka infrastrukturen på väg. N.
19. Nationella patent på engelska? N.
20. Kvalitetssäkring av forskning och utveckling vid statliga myndigheter. U.
21. Här finns mer att hämta – it-användningen i småföretag. N.
22. Mål för rovdjuren. M.
23. Mindre våld för pengarna. Ku.
24. Likvärdig utbildning – riksrekryterande gymnasial utbildning för vissa ungdomar med funktionsnedsättning. U.
25. Enklare för privatpersoner att hyra ut sin bostad med bostadsrätt eller äganderätt. S.
26. En ny brottsskadelag. Ju.
27. Färdplan för framtiden – en utvecklad flygtrafiktjänst. N.
28. Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre. S.
29. Sveriges möjligheter att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid. Fö.
30. Vital kommunal demokrati. Fi.
31. Sänkta trösklar – högt i tak Arbete, utveckling, trygghet. A.
32. Upphandlingsstödet framtid. S.
33. Gör det enklare! S.
34. Nya påföljder + kort presentation. Ju.
35. Stärkt skydd mot tvångsåktenskap och barnåktenskap. Ju.
36. Registerdata för forskning. Fi.
37. Kulturmiljöarbete i en ny tid. Ku.
38. Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö. M.
39. Vägar till förbättrad produktivitet och innovationsgrad i anläggningsbranschen + Bilagedel. N.
40. Innovationsstödande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – en preliminär delrapport. U.
41. Innovationsstödande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – slutbetänkande. U.

42. Bättre behörighetskontroll. Ändringar i förordningen (2006:196) om register över hälso- och sjukvårdspersonal. S.
43. Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd. Ju.
44. Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott. Ju.
45. Kvinnor och barn i rättens gränsland. U.
46. Dammsäkerhet. Tydliga regler och effektiv tillsyn. N.

Statens offentliga utredningar 2012

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Skadeståndsansvar och försäkringsplikt vid sjötransporter – Atenförordningen och försäkringsdirektivet i svensk rätt. [8]
- Snabbare betalningar. [11]
- Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud. [12]
- En sammanhållen svensk polis. [13]
- En ny brottskadelag. [26]
- Nya påföljder + kort presentation. [34]
- Stärkt skydd mot tvångsåktenskap och barnåktenskap. [35]
- Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd. [43]
- Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott. [44]

Försvarsdepartementet

- Sveriges möjligheter att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid. [29]

Socialdepartementet

- Framtidens högkostnadsskydd i vården. [2]
- Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning. [6]
- Psykiatri och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd. [17]
- Enklare för privatpersoner att hyra ut sin bostad med bostadsrätt eller äganderätt. [25]
- Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre. [28]
- Upphandlingsstödet framtid. [32]
- Gör det enklare! [33]
- Bättre behörighetskontroll. Ändringar i förordningen (2006:196) om register över hälso- och sjukvårdspersonal. [42]

Finansdepartementet

- Skatteincitament för riskkapital. [3]
- Ekonomiskt värde och samhällsnytta – förslag till en ny statlig ägarförvaltning. [14]

- Vital kommunal demokrati. [30]
- Registerdata för forskning. [36]

Utbildningsdepartementet

- Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet. [1]
- Högskolornas föreskrifter. [5]
- Kvalitetssäkring av forskning och utveckling vid statliga myndigheter. [20]
- Likvärdig utbildning – riksrekryterande gymnasial utbildning för vissa ungdomar med funktionsnedsättning. [24]
- Innovationsstödjande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – en preliminär delrapport. [40]
- Innovationsstödjande verksamheter vid universitet och högskolor; Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – slutbetänkande. [41]
- Kvinnor och barn i rättens gränsland. [45]

Miljödepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2012 – långsiktig säkerhet, haverier och global utblick. [7]
- Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning. [15]
- Mål för rovdjuren. M. [22]
- Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö. [38]

Näringsdepartementet

- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – den mjuka infrastrukturen på väg. [18]
- Nationella patent på engelska? [19]
- Här finns mer att hämta – it-användningen i småföretag. N. [21]
- Färdplan för framtiden – en utvecklad flygtrafiktjänst. [27]

Vägar till förbättrad produktivitet och
innovationsgrad i anläggningsbranschen +
Bilagedel. [39]

Dammsäkerhet
Tydliga regler och effektiv tillsyn. [46]

Kulturdepartementet

Läsarnas marknad, marknadens läsare
– en forskningsantologi. [10]

Att angöra en kulturbygga
– för stöd till nyskapande kultur. [16]

Mindre våld för pengarna. [23]

Kulturmiljöarbete i en ny tid. [37]

Arbetsmarknadsdepartementet

Kompletterande regler om personuppgifts-
behandling på det arbetsmarknadspolitiska
området [4]

Förmån och fälla – nyanländas uttag av
föräldrapenning. [9]

Sänkta trösklar – högt i tak
Arbete, utveckling, trygghet. [31]